

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Манжули Андрія Анатолійовича на дисертаційну роботу
Квашина Віктора Юрійовича «Адміністративно-правові засади
забезпечення прав громадян в діяльності митних органів», подану на
здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності
12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне
право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. З розвитком суспільних відносин, пов'язаних із впровадженням європейського законодавства, виникають проблеми, які відіграють важливу роль щодо здійснення митного контролю в Україні. Стратегічний вибір України на користь євроінтеграційного курсу є не просто одним із напрямів зовнішньополітичної діяльності, а важливим засобом та орієнтиром внутрішньої трансформації суспільства з іншими державами. Істотні суперечності, що порушують системність митного законодавства, чимало актів виявляються неефективними, відсутня належна стабільність законів, яка потребує реорганізації системи митних органів та вирішення проблем адміністративно-правового регулювання митного контролю, оскільки продовжують діяти застарілі нормативні акти. Слід констатувати значну актуальність теми дослідження щодо ширшого застосування досвіду європейських країн з урахуванням національних традицій, менталітету, наукових здобутків українських учених-юристів у процесі організації та адміністративно-правового регулювання діяльності митних органів, зокрема й в царині покращення дотримання прав громадян під час здійснення митного контролю. За таких умов, актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Квашина Віктора Юрійовича на тему: «Адміністративно-правові засади забезпечення прав громадян в діяльності митних органів» не може викликати жодних сумнівів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до: Розпорядження КМУ від 27 грудня 2018 р. № 1101-р «Про схвалення концептуальних напрямів реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну

політику»; Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020", яка була схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015; Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 29.09.2019 № 849; Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р.

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі опрацювання наукових поглядів вчених, норм чинного законодавства України та практики його реалізації, визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад забезпечення прав громадян в діяльності митних органів, а також надати пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення відповідного законодавства. Сформульовані відповідно до мети завдання дозволили дисертанту визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад забезпечення прав громадян в діяльності митних органів, виробити пропозиції та рекомендації щодо їх вдосконалення.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлено досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Загальна структура роботи в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження.

Методологічною основою дисертації стали загальні і спеціальні методи наукового пізнання. Їх застосування обумовлюється системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми. Крім того, автором уміло використано низку загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, в тому числі, порівняльно-правовий, логіко-семантичний, логіко-юридичний і системно-

структурний. Загалом, комплексне поєднання зазначених методів дослідження стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Високий ступінь вірогідності і наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел. Нормативною основою роботи є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, закони та підзаконні нормативно-правові акти, що слугують підґрунтям нормативно-правового регулювання забезпечення прав громадян в діяльності митних органів.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правових засад забезпечення прав громадян в діяльності митних органів.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що запропоноване дисертаційне дослідження є однією з перших спроб на підставі аналізу теоретико-методологічних засад, а також нормативно-правових актів у досліджуваній сфері визначити сутність та особливості забезпечення прав громадян в діяльності митних органів. В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

Насамперед, особливої уваги заслуговує те, що здобувачем було вперше надано авторське визначення поняття «забезпечення прав громадян в діяльності митних органів» з одночасним виокремленням його найбільш характерних особливостей, серед яких серед яких названо: нормативну визначеність даного виду діяльності; наявність юридичного підґрунтя (правових принципів); структурованість; об'єднання регуляторного та реакційного юридичного інструментарію впливу; реалізація даного виду правового забезпечення здійснюється на всіх рівнях діяльності митних органів (с.19).

Цілком логічним та обґрунтованим є висновок автора про те, що

ключовими особливостями забезпечення прав громадян в діяльності митних органів є: 1) нормативна визначеність правового забезпечення досліджуваного виду встановлює вимогу відповідності інструментарію в якому він виражається, нормам чинного законодавства. Тобто, забезпечення прав громадян в діяльності митних органів може здійснюватися лише у способи юридично допустимі та нормативно закріплені; 2) забезпечення прав громадян в діяльності митних органів є механізмом правового регулювання у тій же сфері, а, отже, має юридичне підґрунтя виражене в окремій системі основоположних принципів; 3) забезпечення прав громадян митними органами є структурованою діяльністю, що об'єднує в собі різнопланові методи, заходи та засоби, які мають власну специфіку застосування, але направлені на досягнення єдиної мети; 4) методи, засоби та заходи, що формують сутність забезпечення прав громадян у діяльності митних органів, є інструментами не тільки регуляторними, а й реакційними, застосовуваними в рамках відновлення порушених законних інтересів та притягнення винних суб'єктів у їх порушенні до відповідальності; 5) забезпечення прав громадян реалізується в роботі митних органів України безпосередньо, тобто, в середині структури цієї державної організації, шляхом адміністративних важелів управління; 6) забезпечення прав громадян в діяльності митних органів пронизує всі рівні їх роботи, здійснюється всіма без виключення службовцями за рахунок дотримання службової дисципліни та законності дій і прийнятих рішень (с.76).

Позитивною рисою дисертації є те, що здобувачем було доведено, що під взаємодією митних органів з іншими правоохоронними органами України у сфері забезпечення прав громадян слід розуміти засновану на нормах чинного законодавства спільну, взаємоузгоджену діяльність відповідних суб'єктів, яка спрямована на досягнення єдиної мети, яка полягає у забезпеченні захисту та належної реалізації законних прав та інтересів громадян. Взаємодія відображає рівень впливу кожного суб'єкта одне на одного, окрім того за її допомогою вбачається можливим поєднати можливості, методи та засоби різних органів державної влади, що дозволяє якісніше та оперативніше вирішити поставлені

перед ними завдання у конкретній сфері суспільних відносин (с.137).

Досить обґрунтовано дисертант наводить зарубіжний досвід забезпечення прав громадян митними органами, у зв'язку з чим акцентовано увагу на тому, що на відміну від більшості провідних держав світу де спостерігається тенденція до об'єднанні митних та податкових органів, Україна пішла дещо іншим шляхом, розділивши вказані відомства. Автор дисертаційного дослідження переконаний, що такий крок був вірним, адже це дозволяє кожному відомству зосередити свої зусилля на вузькій сфері, що сприятиме підвищенню рівня законності та правопорядку у державі взагалі, та у митній сфері зокрема. Втім, зазначене не виключає можливості використання позитивного досвіду провідних країн Європи у цій сфері, до якого слід віднести: необхідність зміни повноваження органів ДМС зокрема в частині підвищення якості та ефективності надання адміністративних послуг останніми; на законодавчому рівні необхідно закріпити положення про те, що однією із ключових функцій органів Державної митної служби України є безпосередньо захист громадян України (с. 181).

Наукову цінність має запропоновані автором напрямки вирішення ключових організаційних проблем забезпечення прав громадян органами Державної митної служби серед яких: 1) неякісне кадрове забезпечення органів ДМС; 2) високий рівень корумпованості митних органів; 3) проблеми управлінського характеру, наявність яких обумовлена декількома факторами: по-перше, невеликим досвідом управлінської роботи переважної більшості керівників ДМС; по-друге, свідомою відмовою від використання новітніх управлінських технологій та методів; 4) недостатнє фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності органів Державної митної служби України; 5) неякісне інформаційне забезпечення органів ДМС; 6) недосконалість механізму здійснення громадського контролю за діяльністю органів Державної митної служби України. (с.193).

Практичне значення одержаних результатів в теоретичній і практичній сферах обумовлюється тим, що сформульовані і обґрунтовані в дисертації

висновки та пропозиції розширюють і поглиблюють існуючі знання про сутність та особливості адміністративно-правових засад забезпечення прав громадян в діяльності митних органів.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень.

1. Так, на нашу думку, здобувач занадто поверхнево обґрунтовує свою думку стосовно того, що міжнародне співробітництво слід розглядати як один із важливих способів забезпечення прав громадян митними органами. Автор це пояснює тим, що: по-перше, здійснюючи відповідну співпрацю митні органи України мають можливість використовувати досвід інших країн, особливо щодо підвищення стандартів захисту прав та свобод громадян; по-друге, створити додаткові гарантії як для діяльності митних органів України та їх посадових осіб взагалі, так і для інших учасників митних правовідносин зокрема; по-третє, міжнародне співробітництво створює соціально-економічні та політичні умови для розвитку української держави. Вважаю, що таке обґрунтування не є повним, та потребує доопрацювання.

2. В рамках підрозділу 3.1 дисертаційного дослідження, який було присвячено організаційним проблемам забезпечення прав громадян органами Державної митної служби України, здобувачу слід було звернути увагу на те, як взагалі слід посилити правоохоронну функцію митних органів.

3. Досліджуючи у розділі 1 дисертаційного дослідження теоретико-методологічні засади забезпечення прав громадян митними органами України, автор робить низку цікавих висновків щодо сутності, змісту та особливостей забезпечення прав громадян в діяльності митних органів, а також стосовно місця органів Державної митної служби в системі органів державної влади, що відповідають за забезпечення та реалізацію прав громадян в Україні. Однак, на нашу думку, дослідження було б більш повним, якби здобувач виокремив окремий підрозділ присвячений стану дослідження проблематики забезпечення

прав громадян митними органами, адже це дозволило б зробити більш змістовні висновки щодо актуальності та своєчасності дисертаційного дослідження.

4. На схвальну оцінку заслуговує те, що дисертантом було проведено аналіз досвіду цілої низки зарубіжних країн щодо правового регулювання забезпечення прав громадян в діяльності митних органів та визначено можливості його впровадження в Україні. Автор також робить низку цікавих з теоретичної та практичної точки зору висновків. Однак, додатково хотілося б уточнити, досвід якої саме країни найбільш імпонує Віктору Юрійовичу в контексті окресленої проблематики.

5. Досить слушно здобувачем доведено, що принципи забезпечення прав громадян митними органами України – це об'єктивні, вихідні, закономірні положення, керівні ідеї правової діяльності Державної митної служби України в сфері забезпечення, дотримання, реалізації та захисту прав громадянина та людини в рамках здійснення митної справи. До цих принципів здобувачем віднесено: принцип верховенства права; принцип законності; принцип рівності та недискримінації; принцип гуманізму; принцип взаємодії; принцип гласності та прозорості (с.136). Однак робота мала б значно більший практичний інтерес, якщо б здобувач запропонував відповідне нормативно-правове закріплення вказаних принципів.

Вищенаведені зауваження, які в певній мірі носять характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в цій дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад автора в юридичну науку. Вдалий і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про значний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає

основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади забезпечення прав громадян в діяльності митних органів» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання — визначення сутності та особливостей адміністративно-правових засад забезпечення прав громадян в діяльності митних органів і вироблення на цій основі відповідних пропозицій та рекомендацій. Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його автор — Квашин Віктор Юрійович — заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

професор кафедри галузевого права

та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного

педагогічного університету

імені Володимира Винниченка

доктор юридичних наук, професор

А.А. Манжула

*Підпис
Венісіє*

*засвідчено
секретар*

Олеєв

С. В. Олеєв